

**VIŠJA STROKOVNA ŠOLA ACADEMIA
MARIBOR**

**DIPLOMSKO DELO
POSTOPEK IZDELAVE
STENSKEGA KOLEDARJA**

Kandidatka: Barbara Kvar

Vrsta študija: študentka izrednega študija

Številka indeksa: 11190170005

Študijski program: Medijska produkcija

Mentorica: Veronika Saje, univ. dipl. inž. arh.

Maribor, 2015

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisana Barbara Kvar, z vpisno št. 11190170005, sem avtorica diplomskega dela z naslovom Postopek izdelave stenskega koledarja, ki sem ga napisala pod mentorstvom Veronike Saje, univ. dipl. inž. arh.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predložena projektna naloga izključno rezultat mojega dela,
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev, ki jih uporabljam v predloženi nalogi, navedena oz. citirana skladno s pravili Višje strokovne šole Academia,
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del oz. misli, kot moje lastne kaznivo po Zakonu o avtorski in sorodnih pravicah (Ur. l. RS 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 68/08, 110/2013); (v nadaljevanju ZASP), prekršek pa podleže tudi ukrepom Višje strokovne šole Academia skladno z njenimi pravili,
- skladno z 32.a členom ZASP dovoljujem Višji strokovni šoli Academia objavo diplomskega dela na spletnem portalu šole.

Maribor, maj 2015

Podpis študenta:

ZAHVALA

Zahvaljujem se svoji mentorici ge. Veroniki Saje za njeno strokovno pomoč, trud in nasvete pri pisanju diplomske naloge in lektorici ge. Marjeti Vozlič.

Posebna zahvala g. Lojzetu Šramlu za prijazno pomoč pri izvedbi praktičnega dela diplomske naloge.

Zahvalila bi se svoji družini in fantu za njihovo podporo, spodbudo in finančno pomoč.

POVZETEK

Diplomska naloga govori o koledarjih. Razdeljena je na teoretični in praktični del.

Teoretični del opiše zgodovino različnih koledarjev, vrste koledarjev in oblike koledarjev.

Praktični del pa prikaže postopek oblikovanja in izdelave 12-listnega stenskega koledarja od ideje do končnega izdelka.

Ključne besede:

grafično oblikovanje, grafične tiskovine, stenski koledar, fotografija, ilustracija, tipografija

ABSTRACT

The Designing Procedure of a Wall Calender

This diploma work is about calenders and is divided to theoretical and to practical part.

The theoretical part describes the history of different calenders , types of calenders and shapes of calenders.

The practical part shows the process of designing and making of 12-sheet wall calender, from the idea to the final product.

Key words:

graphical designing, graphic printed posts, wall calender, photo, illustration, typography

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	9
1.1	OPREDELITEV OBRAVNAVANE TEME.....	9
1.2	NAMEN, CILJI IN OSNOVNE TRDITVE DIPLOMSKEGA DELA.....	9
1.3	OSNOVNE TRDITVE DIPLOMSKEGA DELA.....	10
1.4	PREDPOSTAVKE IN OMEJITVE	10
1.5	UPORABLJENE RAZISKOVALNE METODE	10
2	KOLEDAR	11
2.1	KAJ JE KOLEDAR?	11
2.2	ZGODOVINA KOLEDARJEV.....	11
2.3	KOLEDARJI SKOZI ČAS	13
2.3.1	<i>Rimski koledar</i>	13
2.3.2	<i>Julijanski koledar</i>	13
2.3.3	<i>Gregorijanski koledar</i>	14
2.3.4	<i>Cerkveno leto ali cerkveni koledar</i>	14
2.4	VRSTE KOLEDARJEV GLEDE NA OBLIKO	15
2.4.1	<i>Namizni koledar</i>	15
2.4.2	<i>Žepni koledar</i>	16
2.4.3	<i>Stenski koledar</i>	17
2.4.3.1	Enolistni stenski koledar	17
2.4.3.2	Tridelni stenski koledar	18
2.4.3.3	6-listni stenski koledar	19
2.4.3.4	12-listni stenski koledar	20
2.4.3.5	Ležeči stenski koledar	22
2.5	ELEMENTI KOLEDARJA.....	22
2.6	TIPOGRAFIJA NA KOLEDARJU	23
2.7	SLIKOVNI MATERIAL NA KOLEDARJU	25
2.7.1	<i>Bitna grafika</i>	25
2.7.2	<i>Vektorska grafika</i>	26
3	OBLIKOVANJE IN IZDELAVA 12-LISTNEGA STENKEGA KOLEDARJA DELFIN	27
3.1	IDEJNA ZASNOVA	27
3.2	CILJNA SKUPINA	27
3.3	FORMAT KOLEDARJA	28
3.4	TIPIČNA STRAN	28
3.5	KONSTRUKCIJSKA MREŽA	29

3.6	KOMPOZICIJA.....	31
3.7	BARVA.....	33
3.8	TIPOGRAFIJA.....	35
3.9	OBDELAVA IN PRIPRAVA GRADIVA	37
3.10	IZBIRA MATERIALA	45
3.11	DODELAVA.....	46
3.12	PRIPRAVA ZA TISK.....	48
3.13	TISK	48
4	ZAKLJUČEK.....	51
5	LITERATURA IN VIRI	52
5.1	LITERATURA	52
5.2	SPLETNI VIRI	52
6	PRILOGE.....	54

KAZALO SLIK

Slika 1: Prvi slovenski koledar	12
Slika 2: Rimski koledar	13
Slika 3: Namizni koledar – zložljiva kartonska stena.....	15
Slika 4: Namizni tedenski koledar	16
Slika 5: Namizna podložna mapa	16
Slika 6: Žepni koledar	17
Slika 7: Enolistni stenski koledar v pokončni in ležeči obliki.....	18
Slika 8: Tridelni stenski koledar	19
Slika 9: 6-listni stenski koledar	20
Slika 10: 12-listni stenski koledar	21
Slika 11: 12-listni stenski setveni koledar	21
Slika 12: Ležeči stenski koledar	22
Slika 13: Elementi koledarja	23
Slika 14: Koledar, oblikovan samo s tipografijo	23
Slika 15: Koledar, oblikovan s tipografijo in fotografijo	24
Slika 16: Koledar, oblikovan s tipografijo in ilustracijo	24
Slika 19: Tipična stran koledarja v programu indesign.....	29
Slika 20: Mreža naslovnice	30
Slika 21: Mreža notranje strani.....	31
Slika 22: Naslovnica.....	32
Slika 23: Notranja stran	33
Slika 24: Aditivno mešanje barv	34
Slika 25: Subtraktivno mešanje barv	35
Slika 26: Serifne črke	36
Slika 27: Neserifne črke	36
Slika 28: Prikaz pisave Nyala.....	37
Slika 31: Luknjanje tiskovine	48

1 UVOD

1.1 *Opredelitev obravnavane teme*

Koledar je nujno zlo vsakega posameznika, saj si brez njega ne moremo predstavljati življenja, predvsem takrat, ko se dogovarjamo za kakšne pomembne sestanke, srečanja, potovanja itd. Zato sem se odločila, da bom svojo diplomsko nalogo posvetila ravno tej temi. Naloga bo razdeljena na teoretični in praktični del.

V teoretičnem delu bom opisala kratko zgodovino koledarjev (rimski, julijanski, cerkveni in gregorijanski), predstavila različne vrste koledarjev (namizni, stenski, žepni) ter prikazala, kakšne oblike koledarjev poznamo in uporabljamo danes (enolistni stenski koledar, tridelni stenski koledar, 6-listni stenski koledar, 12-listni stenski koledar in ležeči stenski koledar).

V praktičnem delu pa bom prikazala in opisala izdelavo 12-listnega stenskega koledarja od ideje do končnega izdelka. Izdelek bom oblikovala s pomočjo programov Adobe Photoshop in Adobe InDesign.

1.2 *Namen, cilji in osnovne trditve diplomskega dela*

Namen diplomske naloge je spoznati, kakšne koledarje so ljudje uporabljali nekoč in kakšne vrste in oblike koledarjev uporabljamo danes, ter prikazati, kako poteka izdelava stenskega koledarja.

Cilji, ki jih želim doseči, so:

- spoznati zgodovino koledarjev
- predstaviti vrste koledarjev
- predstaviti oblike koledarjev
- predstaviti način izdelave stenskega koledarja

1.3 Osnovne trditve diplomskega dela

Koledar mora uporabnika najprej vizualno pritegniti, da ga sploh opazi, nato pa mora zadovoljiti njegovim potrebam, kar se tiče uporabnosti, npr., da si lahko na koledar zabeleži pomembne dogodke.

Za oblikovanje in izdelavo stenskega koledarja potrebujemo znanje uporabe programov Adobe Photoshop (za pripravo in obdelavo bitnih slik), Adobe Illustrator (za pripravo in izris vektorskih slik) in Adobe InDesign (za postavitev datoteke, iz katere bomo pripravili datoteko za tisk).

1.4 Predpostavke in omejitve

V današnjem času, ko je na trgu veliko koledarjev različnih oblik, velikosti in vrst, moramo imeti najprej dobro idejo za vizualno podobo. Prav tako predstavljajo problem mobilni telefoni in druge elektronske naprave, ki so skorajda že izpodrinile stare koledarje.

1.5 Uporabljene raziskovalne metode

Za teoretični del bom uporabila:

- spletne vire
- strokovno literaturo (članke, revije, knjige)

Za praktični del bom predvsem uporabila strokovno literaturo, hkrati pa se bom povezala z grafičnim oblikovalcem in tiskarjem, ki mi bosta s svojim znanjem in izkušnjami svetovala pri oblikovanju in izdelavi koledarja od ideje do končnega izdelka.

2 KOLEDAR

2.1 Kaj je koledar?

»Koledar je sistematična razdelitev leta na dneve, tedne in mesece: astr. gregorijanski koledar, ki ga je vpeljal Gregor XIII. in je še sedaj veljaven; julijanski koledar, ki ga je vpeljal Julij Cezar // obesiti koledar na steno; zapisati podatek na koledar / namizni, stenski, žepni koledar; stoletni koledar s podatki za najmanj sto let // knjiga, ki vsebuje poleg koledarskih podatkov še praktično poučne in literarne sestavke: prebirati koledar; marsikaj zanimivega je v tem koledarju / Izseljenski koledar, ki ga izdaja Izseljenska matica Slovenije« (SSKJ).

Koledarski sestavi:

- »lunin koledar je usklajen z gibanjem Lune (lunine mene) – muslimanski koledar
- sončev koledar temelji na opazljivih spremembah letnih časov, ki so usklajeni z gibanjem Sonca – perzijski koledar in Hajamov koledar
- lunisolarni koledar je usklajen z gibanjema Lune in Sonca – judovski koledar
- planetni koledar je določena časovna doba, ki temelji na več vidnih gibljivih telesih na nebu – teden
- poljubni koledar ni usklajen z nobenim gibanjem telesa na nebu – julijanski dan, ki ga uporabljajo astronomi – ne smemo ga zamenjevati z julijanskim koledarjem« (<http://sl.wikipedia.org/wiki/Koledar>).

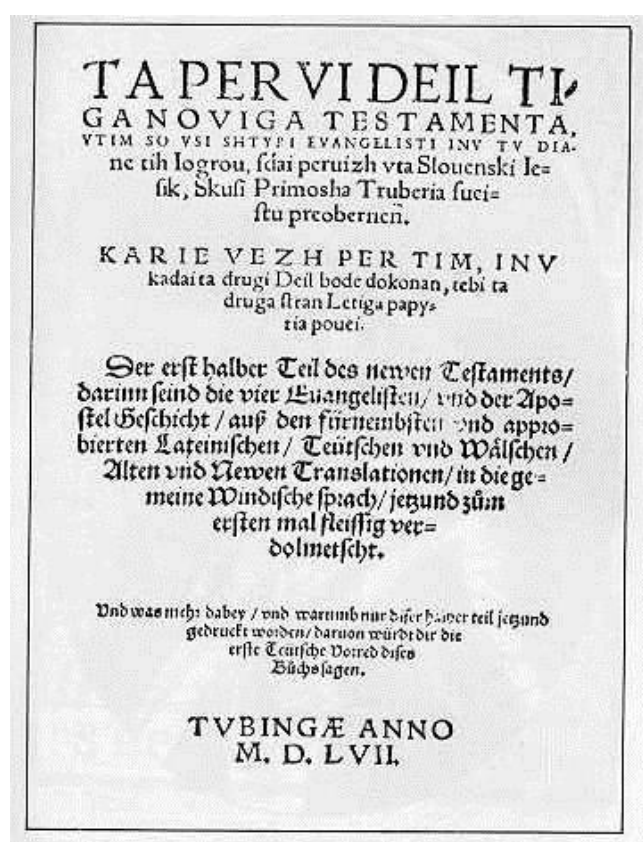
2.2 Zgodovina koledarjev

»Prvi koledar je izdal Janez Regiomontan okoli leta 1476. Stari narodi, ki še niso poznali pisave, so namesto koledarja uporabljali vrv z vozli in z nje vsak dan enega odvezali. V rimskem času so za vsako leto v zid Minervinega templja zabili en žebelj in na podlagi tega šteli leta. Najstarejši koledarji so bili natisnjeni leta 1491 v Augsburgu, leta 1519 v Lübecku in leta 1523 v Rostocku z lesorezi« (https://www.google.si/webhp?sourceid=chrome-instant&rlz=1C1MDNE_slSI553SI553&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=prvi%20koledar%20ali%20prve%20pratike).

Ime izhaja iz latinske besede »calare«, kar pomeni klicati. Osnovna enota za merjenje koledarja je dan. Večje enote pa so tedni, meseci, leta.

Če so v pradavnini želeli izmeriti čas, so morali slediti naravi, saj je ta razdelila čas na dan in noč ter na letne čase. Tako so se takrat ravnali po luninih menah.

Primož Trubar, avtor prvih slovenskih knjig, Abecednik (1550) in Katekizem (1550), je leta 1557 izdal prvi koledar v slovenskem jeziku v sklopu knjige *Ta pervi deil Tiga noviga testamenta*, ki je vsebovala prevode evangelijev in dejanja apostolov (http://sl.wikipedia.org/wiki/Primo%C5%BE_Trubar).

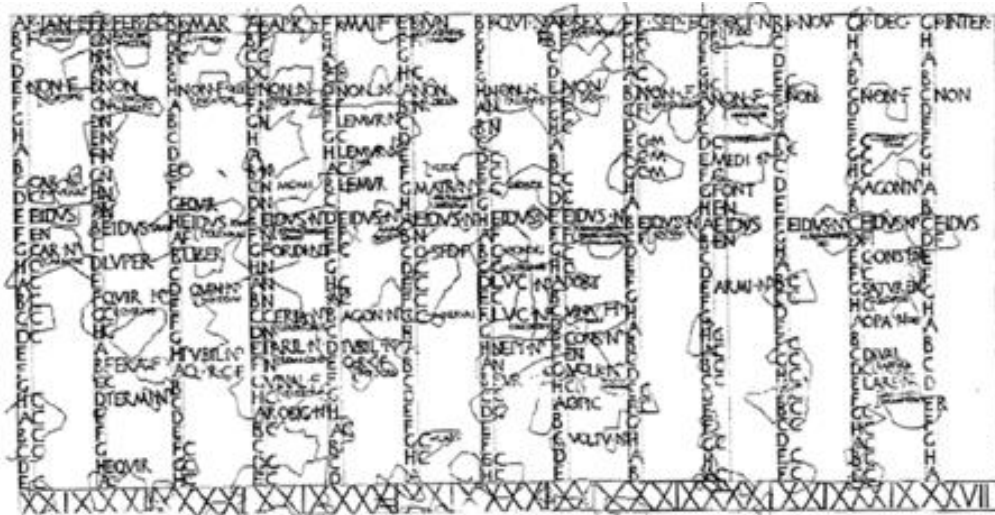
Slika 1: Prvi slovenski koledar

Vir: http://www2.arnes.si/~sskkkrsko2/TRUBAR_1/pt_pd_kat.htm

2.3 Koledarji skozi čas

2.3.1 Rimski koledar

Rimski koledar je imel za osnovo lunine mene. Njihovo leto se je pričelo s 1. marcem in je trajalo deset mesecev (marec–december). Kasneje pa je drugi rimski kralj Numa Pompilij dodal še dva meseca (januar in februar). Meseci so imeli 29 ali 31 dni, le februar kot zadnji, jih je imel 28. Rimljani so mesece poimenovali po svojih bogovih in cesarjih. To zmedo je zaključil Julij Cezar, ki je dal izdelati koledar, ki je imel za osnovo sončno leto (http://sl.wikipedia.org/wiki/Rimski_koledar).

Slika 2: Rimski koledar

Vir: http://sl.wikipedia.org/wiki/Rimski_koledar

2.3.2 Julijanski koledar

Julijanski koledar je dobil ime po Juliju Cezarju, po katerem se tudi imenuje sedmi mesec v letu (julij). Tako kot danes je imel ta koledar 365 dni, na vsake štiri leta pa dan več, torej 366 dni, tisto leto se je imenovalo prestopno leto in je moralo biti deljivo s štiri (<http://www.presek.si/14/826-Pavletic.pdf>).

2.3.3 Gregorijanski koledar

Gregorijanski koledar sta uvedla papež Gregor XIII. in neapeljski zdravnik, matematik in astronom Aloisius Lilius leta 1582. Je veliko bolj natančen od julijanskega koledarja. Uveden je bil iz verskih razlogov in ne toliko iz znanstvenih. Danes se po tem koledarju ravnamo po vsem svetu (http://sl.wikipedia.org/wiki/Gregorijanski_koledar).

2.3.4 Cerkveno leto ali cerkveni koledar

»Cerkveno leto, tudi liturgično oziroma bogoslužno leto, ali cerkveni koledar, je koledar, ki določa bogoslužna opravila katoliške cerkve za vsak dan v letu. Od leta 1582 katoliška cerkev za ta namen uporablja gregorijanski koledar, ki je hkrati postal tudi svetovno najbolj razširjen koledar. Koledar cerkvenega leta določa razpored praznikov, bogoslužnih opravil in branja božje besede. Razpored svetniških godov prikazuje koledar svetnikov« (<http://katoliska-cerkev.si/cerkveno-leto>).

»Cerkveno leto določata največja krščanska praznika božič in velika noč. Čas pred božičem se imenuje advent (ali adventni čas), čas po božiču pa božični čas. Čas pred veliko nočjo se imenuje postni čas, čas po veliki noči pa velikonočni čas. Drugi deli leta se imenujejo navadni čas ali čas med letom« (http://sl.wikipedia.org/wiki/Cerkveno_leto).

Poleg vseh teh koledarjev so v uporabi še naslednji:

- »kitajski koledar
- japonski koledar
- judovski koledar
- muslimanski koledar
- iranski koledar
- hindujski koledar
- azteški koledar
- babilonski koledar
- egipčanski koledar
- koledar francoske revolucije

- atiški koledar (starogrški koledar)
- mezoameriški koledar
- majevski koledar
- carigrajski koledar
- starogrški koledar
- prabolgarski koledar«

(<http://sl.wikipedia.org/wiki/Koledar>)

2.4 Vrste koledarjev glede na obliko

Glede na obliko ločimo:

- namizni koledar
- žepni koledar
- stenski koledar

2.4.1 Namizni koledar

Namizni koledarji služijo predvsem za zapisovanje raznih pomembnih dogodkov, sestankov, rojstnih dni, zato so tudi oblikovani tako, da imajo pri vsakem dnevu posebej dovolj prostora za označbe. Namizni koledarji so različnih oblik in velikosti. Lahko imajo zložljivo kartonsko steno, lahko so v obliki piramide ali kot namizna podložna mapa. Imajo tudi različne vezave, kot je vezava s špiralo ali skupaj zlepljeni listi.

Slika 3: Namizni koledar – zložljiva kartonska stena

Vir: <http://www.koledarji.com/namizni-tedenski-koledarji-namizna-podloga-2015.html>

Slika 4: Namizni tedenski koledar

Vir: <http://www.koledarji.com/namizni-tedenski-koledarji-namizna-podloga-2015.html>

Slika 5: Namizna podložna mapa

Vir: <http://www.koledarji.com/namizni-tedenski-koledarji-namizna-podloga-2015.html>

2.4.2 Žepni koledar

Žepni koledar je najpogostejše velikosti 85 x 55 mm, tako da ga imamo lahko shranjenega kar v žepu ali v denarnici. Sprednja stran koledarja največkrat služi kot vizitka ali reklama, na zadnji strani pa so meseci, ki imajo z barvo označene praznike. Ti koledarji so obojestransko plastificirani. Ob koncu leta pa lahko služijo kot poslovno darilo.

Slika 6: Žepni koledar

Vir: <http://www.logos-design.si/Koledarcki.html>

2.4.3 Stenski koledar

Stenske koledarje med seboj ločimo po obliki (format, papir, vezava), po vsebini (letni, polletni, četrtletni, mesečni) in po uporabnosti (dekorativni, informativni). Glede na obliko jih delimo na enolistne koledarje (vsi meseci na eni strani), tridelne poslovne koledarje (prikaz prejšnjega, sedanjega in naslednjega meseca), 6-listni koledar (dva meseca na eni strani), 12-listni koledar (vsak mesec na svoji strani) in ležeči koledar (lahko je enolistni ali večlistni). Glede na tematiko stenske koledarje ločimo na živalske, rastlinske, pokrajinske, urbane, arhitekturne, avtomobilske, modne, športne, umetniške, osebne stenske koledarje.

2.4.3.1 Enolistni stenski koledar

Enolistni stenski koledar je navadno velikosti A3 ($29,7 \times 42,0$ centimetra), tako da je zaradi svoje velikosti viden že na daleč in se lahko uporablja kot plakat oziroma reklama. Lahko je pokončne ali ležeče oblike. Na vrhu je izrezana luknjica, da ga lahko pritrdimo na steno. Na njem so zapisana godovna imena in lune, označeni pa so tudi nedelje in prazniki.

Slika 7: Enolistni stenski koledar v pokončni in ležeči obliki

Vir: <http://www.koledarji.com/enolistni-koledarji2015.html>

<http://www.koledarji.info/koledarji-narocilo.html>

2.4.3.2 Tridelni stenski koledar

Tridelni stenski koledarji so velikosti 32 x 69 centimetrov. Prikazujejo prejšnji, sedanji in naslednji mesec. Listi so lepljeni drug na drugega, tako da jih lahko trgamo, ko mesec preteče. Zraven je tudi označevalec datumov, ki ga z vsakim novim dnem prestavimo. Na vrhu pa imamo prostor za dotisk, ki navadno služi za reklamo.

Slika 8: Tridelni stenski koledar

Vir:

https://www.google.si/search?q=Tridelni+stenski+koledar&rlz=1C1MDNE_slSI553SI553&oq=Tridelni+stenski+koledar&aqs=chrome..69i57.544j0j7&sourceid=chrome&es_sm=93&ie=UTF-8

2.4.3.3 6-listni stenski koledar

6-listni stenski koledarji so velikosti 31,5 x 47,0 centimetra. Imajo v osnovi šest strani, torej sta na vsaki strani prikazana dva meseca. Prvo stran imajo kot uvod v koledar in zadnjo kartonasto podlago. Vezani so z žično spiralno vezavo.

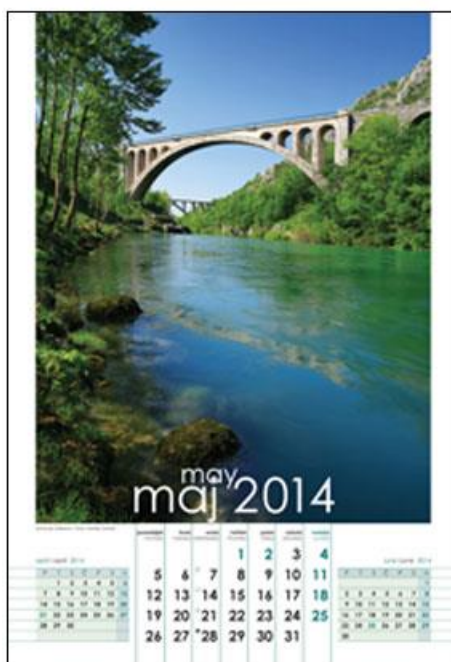
Slika 9: 6-listni stenski koledar

Vir:

https://www.google.si/search?q=6listni+stenski+koledar+A4&rlz=1C1MDNE_slSI553SI553&oq=6listni+stenski+koledar+A4&aqs=chrome..69i57.592j0j7&sourceid=chrome&es_sm=93&ie=UTF-8

2.4.3.4 12-listni stenski koledar

Ti koledarji so velikosti 33 x 48 centimetrov. Tako kot 6-listni koledarji imajo prvo stran kot uvod v koledar, nato pa 12 strani, na katerih so razporejeni meseci vsak na svoji strani. Vsak mesec lepša še kakšna slika bodisi iz motivov narave, vode, krajev, rož ... Za podlago služi podložni karton, vezava pa je največkrat spiralna in oblikovana tako, da lahko koledar obesimo na steno. Kot 12-listni koledar dobro poznamo obliko setvenega koledarja, ki nam prikazuje, kdaj in katero zelenjavo sejemo oziroma sadimo.

Slika 10: 12-listni stenski koledar

Vir: <http://www.koledarji.com/lepote-slovenije-2014.html>

Slika 11: 12-listni stenski setveni koledar

Vir: <http://www.koledarji.com/setveni-koledar-2015.html>

2.4.3.5 *Ležeči stenski koledar*

Ležeči stenski koledarji imajo velikost A3 (42,0 × 29,7 centimetra). Lahko so enolistni ali večlistni. Če so večlistni, imajo podobne karakteristike kot navaden večlistni stenski koledar, le da so v ležečem položaju.

Slika 12: Ležeči stenski koledar

Vir: <http://tus.foto-gm.si/foto-koledarji/stenski-koledar---lezeci.html>

2.5 *Elementi koledarja*

Glavni elementi koledarja so:

- imena mesecev
- imena dni
- številke dni
- številke leta

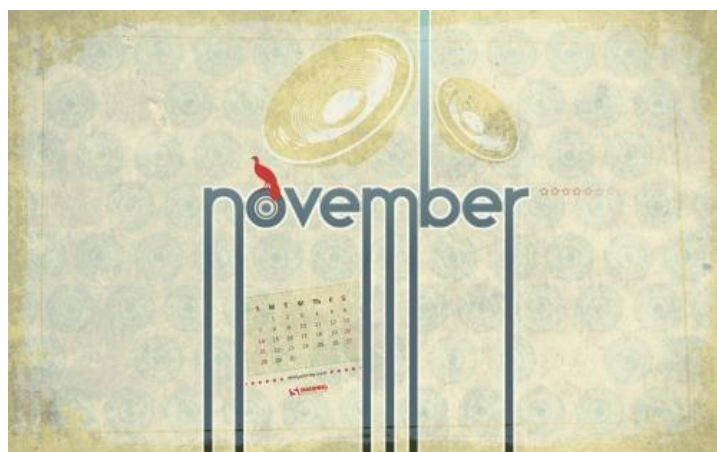
Slika 13: Elementi koledarja

Vir: <http://www.smashingmagazine.com/2013/06/30/desktop-wallpaper-calendars-july-2013/>

2.6 Tipografija na koledarju

Koledarji, oblikovani samo s tipografijo

Koledar, ki je oblikovan samo s tipografijo, ima v večini primerov izpostavljeno ime meseca, kar pomeni, da je to ime napisano z večjimi črkami.

Slika 14: Koledar, oblikovan samo s tipografijo

Vir: <http://www.smashingmagazine.com/2010/11/01/desktop-wallpaper-calendar-november-2010/>

Koledarji, oblikovani s tipografijo in fotografijo

Koledarji, ki imajo poleg tipografije še fotografijo, morajo biti skladno oblikovani. Poiskati moramo primerno razmerje med tipografijo in fotografijo, saj si po navadi najprej ogledamo fotografijo in šele nato številke. Imamo pa tudi primere, ko nam najprej pritegne pozornost tipografija in šele nato fotografija.

Slika 15: Koledar, oblikovan s tipografijo in fotografijo

Vir: <http://www.smashingmagazine.com/2011/03/31/desktop-wallpaper-calendar-april-2011/>

Koledarji, oblikovani s tipografijo in ilustracijo

Koledarji imajo poleg tipografije lahko uporabljeno tudi ilustracijo. Ilustracija koledarju doda neko estetiko in ga še bolj približa uporabniku. Poleg tega pa je zaradi uporabljene ilustracije koledar lahko marketinško privlačnejši.

Slika 16: Koledar, oblikovan s tipografijo in ilustracijo

Vir: <http://www.smashingmagazine.com/2009/07/31/desktop-wallpaper-calendar-august-2009/>

2.7 Slikovni material na koledarju

Slikovni material, ki se pojavi na koledarjih, je lahko bitna (fotografije) ali vektorska grafika (ilustracije).

2.7.1 Bitna grafika

Bitno grafiko imenujemo tudi rastrska grafika. Sestavljena je iz množice točk (pikslov). Bitno grafiko uporabljamo pri fotografijah, skeniranih slikah ali risbah (Štrancar, 2009, str. 4–6).

Programi, ki podpirajo bitno grafiko, so Adobe PhotoShop, Paint Shop Pro, PhotoLab.

Formati za shranjevanje bitne grafike

Format JPEG (*Joint Photographic Experts Group*) je zapis, ki ga večinoma uporabljamo za fotografije. Ker datoteka v tem zapisu povzroči delno izgubo informacij, na koncu izdelek ni več enak originalu. Format JPEG ni vezan na programsko opremo, ampak je vpeljan za stiskanje slik, ki ga lahko uporabimo na več načinov.

Format GIF (*Graphics Interchange Format*) je bitni slikovni format in format za medsebojno izmenjavo bitnih slik. Omogoča delo z 256 barvami. Ko je slika v tem formatu shranjena, je zelo majhna in zelo varčna s prostorom na strežniku tako, da je primerna za hitrejše nalaganje slik na splet.

Format TIFF (*Tagged Image File Format*) je priljubljen format za zapisovanje bitnih slik in primeren za tisk, saj so datoteke v tem formatu večje in bolj kvalitetne. Oblikovala sta ga podjetji Aldus in Microsoft ter je odprt in prilagodljiv format. Zmore narediti stvari, ki jih drugi formati za zapisovanje bitnih slik ne znajo.

Format PSD (*PhotoShop Document*) je format programa Adobe PhotoShop in se uporablja za stiskanje brez izgub.

Format PNG (*Portable Network Graphics*) je kombinacija formatov GIF in JPEG in je primeren za slike, ki imajo kombinacijo grafike in besedila

(<http://www2.grafika.ntf.uni-lj.si/uploads/media/FormatiSlik.pdf>, Corrigan, 1995, str. 152–238).

2.7.2 Vektorska grafika

Vektorska grafika je sestavljena iz računalniških algoritmov (grafičnih objektov).

To so pike, krivulje, črte, in ploskve, ki so sestavljene iz vektorjev. Delo z njo je hitrejše in ne zavzame veliko prostora na pomnilniku. Sprememba velikosti in ločljivosti ne vpliva na obliko in ostrino izdelka. Uporablja se pri oblikovanju zaščitnih znakov, tipografije, stripov, načrtov, zemljevidov, znamenj (Štrancar, 2009, str. 4–6).

Programi, ki podpirajo vektorsko grafiko, so Adobe Illustrator, CorelDraw, PageMaker.

Formati za shranjevanje vektorske grafike

Format AI (*Adobe Illustrator*) je zapis v programu Adobe Illustrator, ki je namenjen vektorski grafiki.

Format PDF (*Portable Document Format*) v osnovi je namenjen izdelavi poenotnih dokumentov v elektronski obliki.

Format EPS (*Encapsulated PostScript*) je format za izmenjavo grafičnih podatkov. Razvilo ga je podjetje Adobe Systems. Datoteke v tem formatu so lahko zelo zapletene in lahko vsebujejo veliko podrobnosti.

Format SVG (*Scalable Vector Graphics*) je namenjen neposredni objavi vektorske grafike na spletu. Podpirajo ga skoraj vsi novejši spletni brskalniki.

Format CDR (*CorelDraw*) je zapis v programu CorelDraw in je prav tako kot Adobe Illustrator namenjen vektorski grafiki (Štrancar, 2009, str. 6, Corrigan, 1995, str. 152–238).

3 OBLIKOVANJE IN IZDELAVA 12-LISTNEGA STENSKEGA KOLEDARJA DELFIN

3.1 Idejna zasnova

V praktičnem delu bom oblikovala, postavila, pripravila za tisk in natisnila 12-listni stenski pokončni koledar dimenzij 33 x 45 centimetrov. Zgornja polovica strani bo namenjena izbrani fotografiji in imenu meseca, spodnja polovica pa bo vsebovala tabelo s številčnico in imeni dni. Prva naslovna stran bo vsebovala fotografijo ter napis vsebine (koledar) in številko leta (2015). Kot zadnja stran pa bo malo trdnejša kartonasta podloga.

Glede na obliko bo to stenski koledar s prvo stranjo, ki je naslovna, z 12 koledarskimi stranmi in zadnjo stranjo, ki bo kartonasta podloga.

Za motiv sem izbrala vodno žival delfina, tako da glede na tematiko koledar uvrščam v živalsko tematiko.

Koledar vsebuje vse štiri osnovne elemente koledarja: imena mesecev (januar–december), imena dni (ponedeljek–nedelja), številke (1–31) in številko leta (2015).

Na koledarju bodo v številčnici zapisana godovna imena, z rdečo barvo označene nedelje in prazniki ter sobote označene z modro barvo.

3.2 Ciljna skupina

Ciljna skupina so ljudje, ki jim je določen izdelek, v našem primeru koledar, namenjen.

Ciljno skupino izbiramo glede na:

- starostno skupino
- spol
- nacionalnost
- zakonski stan
- stopnjo izobrazbe
- kraj

- družbene ali poklicne skupine (zaposlitev, panoga, družbeni razred ...)
- zanimanje (hobi, glasba, najljubši šport ...)

(<http://www.izdelava-strani.info/dolocitev-ciljne-skupine/>).

Koledar Delfin je namenjen vsem starostnim skupinam ter ljubiteljem morja in morskih živali, v mojem primeru delfinov, saj vsak mesec prikazuje novo fotografijo delfina. Zaradi prijetnih fotografij je koledar namenjen tudi tistim, ki koledarja po uporabi ne zavržejo, ampak slike iz koledarja nalepijo na zid za okras.

3.3 *Format koledarja*

Sistem standardov papirja in tiskalnikov v evropskem prostoru je ISO.

Poznamo štiri vrste standardnih papirjev ISO (A, B, C in D), vsaka izmed teh vrst ima 12 razredov. Najbolj uporabljena in poznana vrsta in razred papirja je A4 (Dabner, Calvert, Casey, 2011).

Po navadi so koledarji, posebno stenski, različnih velikosti in mere niso točno določene. Za svoj koledar sem izbrala velikost 33 x 45 centimetrov za notranje in za naslovno stran.

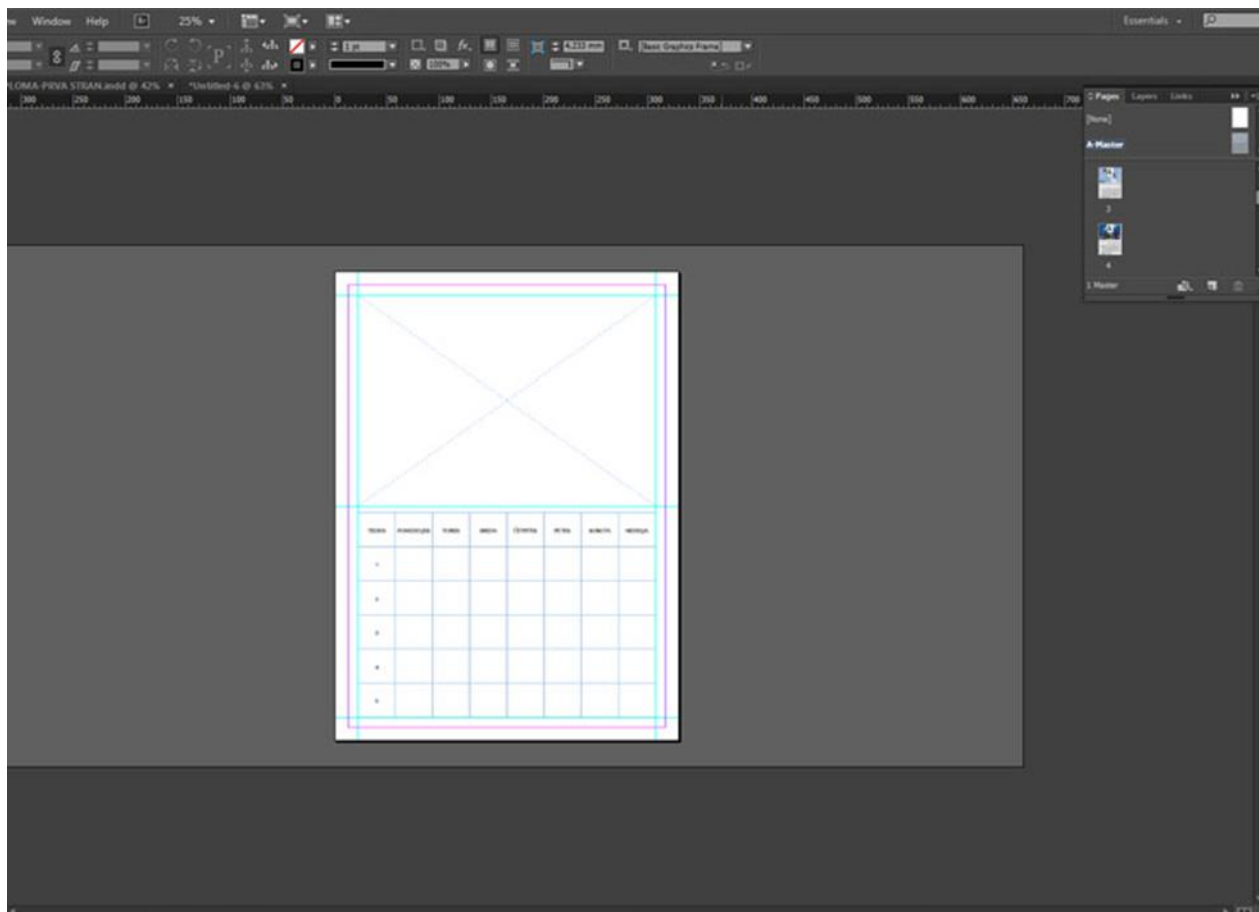
3.4 *Tipična stran*

Tipična stran je stran, ki se po prelomu grafične tiskovine ponavlja ali je celo ves čas enaka. Koledarji imajo večinoma samo po eno ali dve tipični strani, npr. eno za strani s slikami in eno za strani s številčnico (Dabner, Calvert, Casey, 2011).

Za svoj koledar sem izdelala eno tipično stran. Razdelila sem jo na prostor za slikovno gradivo in prostor za številčnico, ki je zgrajena iz kvadratov, v katero sem kasneje za vsak mesec posebej vpisovala številke (datume) in godovna imena. V vsakem kvadratu sem pustila še nekaj prostora za označevanje in zapisovanje dogodkov, rojstnih dni, sestankov ... To stran sem oblikovala kot vzorčno stran (*Master page*) v Indesignu, tako da sem imela že vnaprej pripravljeno postavitev na vseh 12 listih. Na vrhu strani sem označila prostor za fotografijo, v spodnjem delu pa sem oblikovala številčnico, v katero sem vodoravno v prvo vrstico vpisala

dneve v tednu. Navpično sem vpisala zaporedne tedne v letu in jih označila s svetlejšo barvo, saj to ni najbolj pomemben podatek na koledarju.

Koledar sem že v začetku oblikovala tako, da sem na vsaki strani naredila 1 cm roba, da ne bom imela pri tisku težav s porezavo.

Slika 19: Tipična stran koledarja v programu indesign

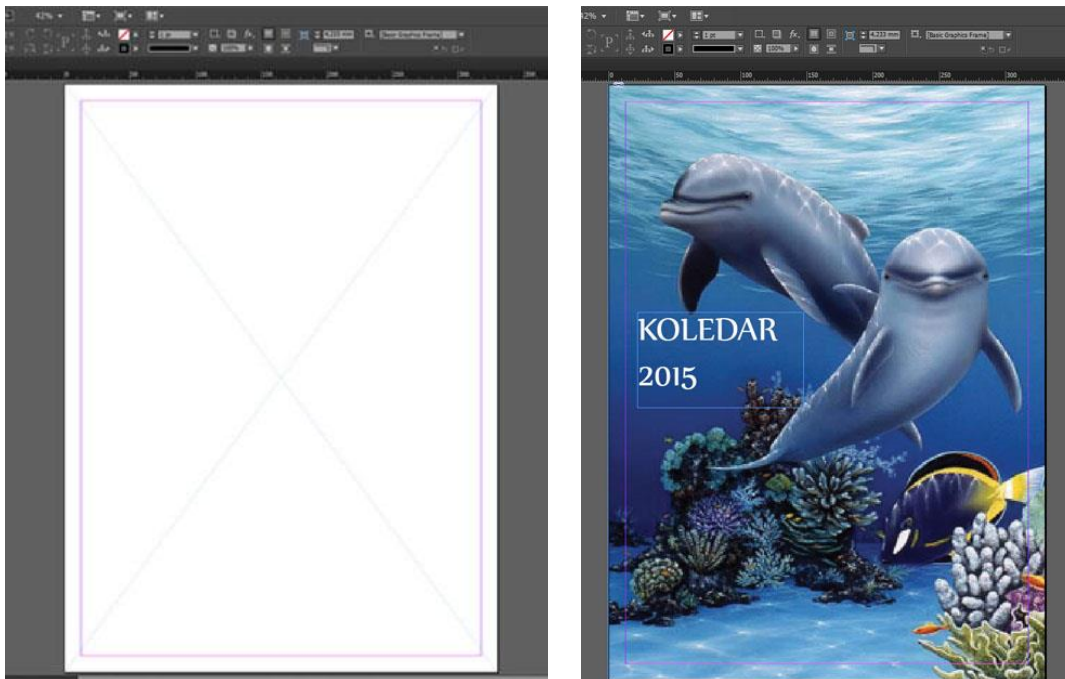
Vir: Lasten

3.5 Konstrukcijska mreža

Konstrukcijska mreža je pripomoček za strukturiranje in razporejanje grafičnih elementov po površini. Omogoča nam prelom stolpcev, robov, predelov za besedilo in slikovno gradivo. Če imamo mrežo dobro zasnovano, nam ustvari vizualno skladnost čez vse strani in omogoča določeno prilagodljivost preloma na posameznih straneh (Dabner, Calvert, Casey, 2011).

Za koledar sem izdelala konstrukcijsko mrežo za vse notranje in za zunanjo naslovno stran.

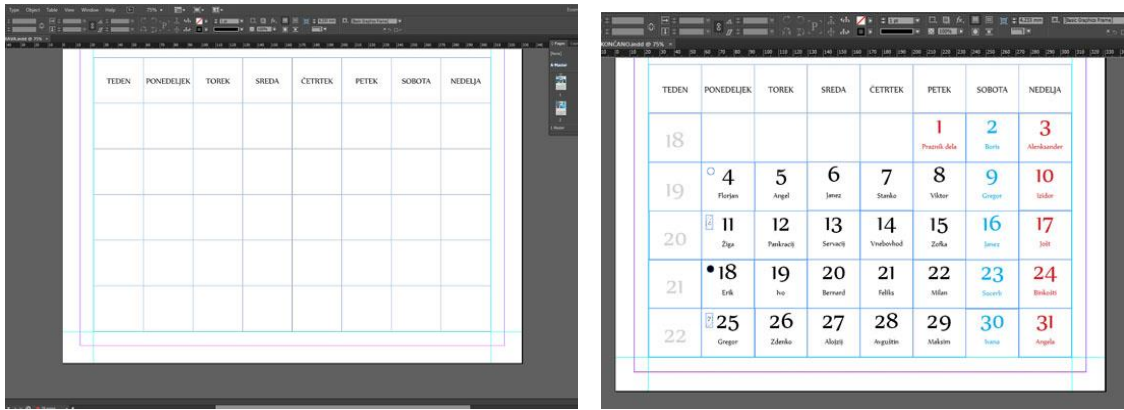
Na naslovni strani sem čez celo stran vstavila fotografijo. Nato sem dodala napis Koledar 2015, kjer se mi je zdelo estetsko najbolj primerno glede na kompozicijo na fotografiji ter na količino prostora.

Slika 20: Mreža naslovnice

Vir: Lasten

Na notranjih straneh sem oblikovala mrežo za vnos števil (datumov) in godovnih imen. Mrežo je sestavljalo šest navpičnih in osem vodoravnih posameznih kvadratov. Pri vsakem dnevu sem datum in ime vnesla na zgornjo stran kvadrata, tako da je še vedno dovolj prostora za zapisovanje.

Slika 21: Mreža notranje strani

Vir: Lasten

3.6 Kompozicija

Kompozicija je razporeditev elementov ali delov oblikovalskega izdelka (besedila, slik) na strani (Dabner, Calvert, Casey, 2011, str. 185).

Kompozicija je lahko:

- odprta ali raztresena (raztreseni elementi)
- zaprta ali strnjena (elementi združeni v celoto)
- simetrična ali nesimetrična
- statična ali dinamična (elementi so zraščeni, da se jih ne da razstaviti)

(Slavec, 1998, str. 10).

Vrste kompozicij:

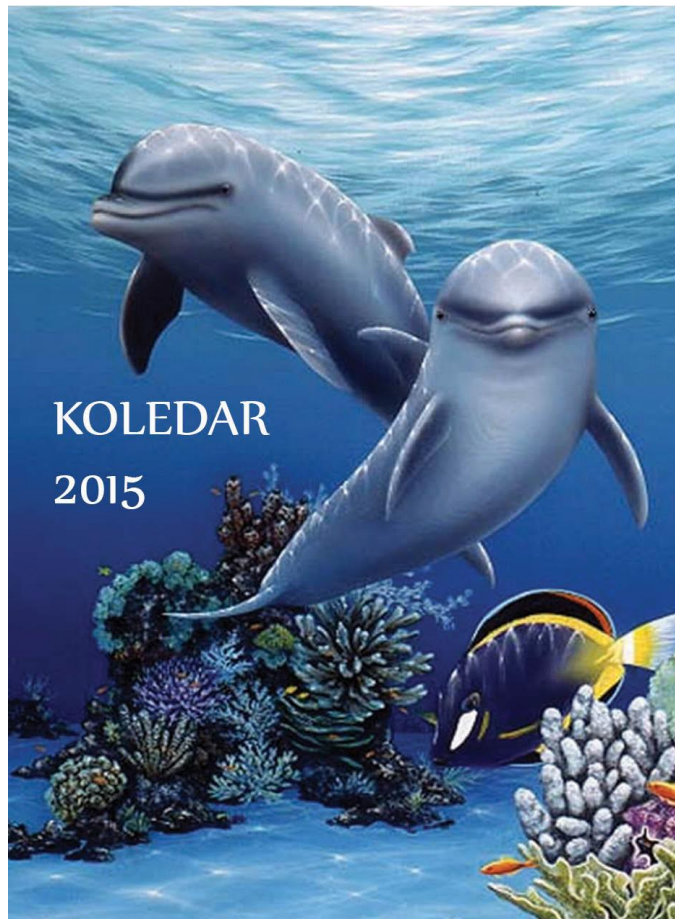
- simetrične
- horizontalne
- vertikalne
- trikotne
- krožne
- diagonalne

- mreže
- svobodne

(http://www.s-sers.mb.edus.si/gradiva/rac/moduli/racunalnisko_oblikovanje/03_kompozicija/02_datoteka.html).

Naslovno stran sem oblikovala z vertikalno (navpično) kompozicijo, ker so napisi na strani postavljeni vertikalno.

V notranjosti koledarja pa sem uporabila horizontalno in vertikalno kompozicijo, saj poteka številčni del v obe smeri. Vertikalno – zaporedno število tednov, horizontalno pa dnevi v tednu. Uporabila sem tudi kompozicijo vzorca, ker so številke v številčnici postavljene v ritmu, ki ustvarja razpoznaven vzorec.

Slika 22: Naslovnica

Vir: Lasten

Slika 23: Notranja stran

Vir: Lasten

3.7 Barva

Barve zaznamo in ocenjujemo z vidom, ki zazna informacije in deluje le v prisotnosti svetlobe. V tem primeru je svetloba dražljaj, ki aktivira naše oko in možganom posreduje vidne zaznave. Barvni dražljaj pa je svetloba, ki pride v oko in povzroči direktno zaznavanje barv. Če predmeti niso osvetljeni, jih ne vidimo, če pa so, pa zaznamo njihove barve. Barve dojemamo in doživljamo glede na zdravje, izkušnje, razpoloženje in spomin tako, da je to čisto osebno in individualno doživetje (Kumar, 2008, str. 72–73).

Barvni model RGB

Z mešanjem svetlobe različnih barv dobimo aditivno barvo. Tako dobimo pri aditivnem mešanju vseh barv barvnega modela RGB belo barvo.

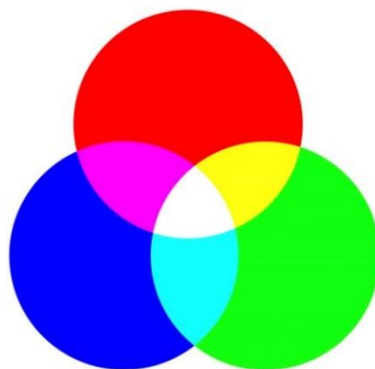
Če pa ne zmešamo nobene barve, dobimo črno barvo (Corrigan, 1995, str. 72).

Pri prehodu skozi optično prizmo belo svetlobo razdelimo na tri enake barvne dražljaje RGB (moder, zelen in rdeč).

- iz enakih delov modrega in zelenega barvnega dražljaja nastane učinek zeleno-modre cian barve
- iz enakih delov zelenega in rdečega barvnega dražljaja nastane učinek rumene barve
- iz enakih delov modre in rdeče dobimo učinek modro-rdeče magenta barve

Na zaslonu, kjer se prekrivajo vsi trije barvni dražljaji, nastane učinek bele barve.

Uporabljajo se pri zaslonih, optičnih čitalcih, digitalnih fotoaparatih (Kumar, 2008, str. 79–81).

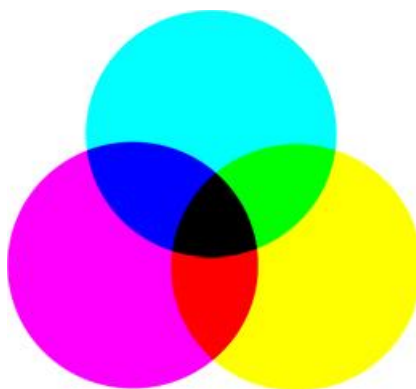

Slika 24: Aditivno mešanje barv

Vir: https://www.google.si/webhp?sourceid=chrome-instant&rlz=1C1MDNE_slSI553SI553&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=rgb

Barvni model CMYK

Tri osnovne barve, ki tvorijo barvni model CMYK, so cian, magenta in rumena. Če damo te tri osnovne barve na bel predmet, bi ta predmet moral izgledati črn. Ker pa tiskarske barve v resnici ne vsrkajo vse vpadne svetlobe, dobimo z mešanjem teh barv temno rjavo in ne črno. Zato moramo dodati še črno barvo, da dobimo močno črno barvo. Tako vse štiri barve sestavljajo barvni model CMYK, ki se danes uporablja predvsem pri tisku (Corrigan, 1995, str. 73).

Slika 25: Subtraktivno mešanje barv

Vir: https://www.google.si/webhp?sourceid=chrome-instant&rlz=1C1MDNE_slSI553SI553&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=cmyk

Glede na to, da so tema koledarja živali v vodi, na fotografijah prevladuje modra barva. Barvo pisave sem izbrala črno. Nedelje in praznike sem zaradi njihove pomembnosti obarvala z rdečo barvo, sobote pa sem zaradi lepše preglednosti označila z modro barvo.

Črna: $C = 0, M = 0, Y = 0, K = 100$

Rdeča: $C = 15, M = 100, Y = 100, K = 0$

Modra: $C = 100, M = 0, Y = 0, K = 0$

Fotografije sem iz RGB barvnega sistema pretvorila v CMYK barvni sistem, saj se ta uporablja pri tisku.

3.8 Tipografija

Tipografija je veda o oblikovanju črk, pisav in besedila. Tipografski elementi so črke. Velikost črk označujemo s pikami (Možina, 2003, str. 254).

Glede na črkovne sloge delimo pisave v dva sklopa:

1. sklop – pisave s tankimi in odebeljenimi potezami

- beneške renesančne pisave (1470–1500)
 - francoske renesančne pisave (1495–1757)
 - baročne (1757–1790)
 - klasicistične (1790– 1900)
2. sklop – pisave s skoraj enako debelimi potezi
- egipčanske pisave (1815 – >)
 - linearne (1819 – >)

Črke so lahko serifne ali neserifne.

Serifne črke imajo na stikih vodoravnih in navpičnih potez različno oblikovane in različno velike zaključke – serife. Vodoravne in navpične poteze so različnih debelin.

Slika 26: Serifne črke

Vir: http://www.egradiva.net/moduli/racunalnisko_oblikovanje/34_lastnosti_pisave/04_datoteka.html

Neserifne črke nimajo zaključkov na stikih vodoravnih in navpičnih potez. Vodoravne in navpične poteze so skoraj povsem enako debele.

Slika 27: Neserifne črke

Vir: http://www.egradiva.net/moduli/racunalnisko_oblikovanje/34_lastnosti_pisave/03_datoteka.html

Digitalni fonti so izdelani z matematičnimi formulami. Računalnik lahko s prilagajanjem teh formul različno povečuje ali pomanjšuje znake in jih pri tem ne popači.

Če želimo dokument natisniti, mu moramo zraven priložiti fonte za vse vrste uporabljenih pisav. Digitalni fonti, ki so največkrat v uporabi, so PostScript Type1 in TrueType. Najnovejši pa so OpenType, ki jih lahko uporabljamo na platformah Windows in MacOS in Multiple Master PostScript in v programu Adobe Acrobat v formatu PDF.

Vsi ti fonti morajo biti za uporabo instalirani v operacijskem sistemu računalnika (Kumar, 2008, str. 424–427).

Tipografijo za koledar sem izbrala na podlagi izbire, katera mi je bila najbolj všeč in se mi je zdela primerna za tovrstni tip koledarja. Izbrala sem tipografijo Nyala, ki jo uvrščamo med serifne črke, sodi med OpenType digitalne fonte in ima končnico otf. Poimenovana je po gorski Nyali, ki sodi v vrsto velikih afriških antilop in izvira iz visoko ležeče Etiopije. To tipografijo sem našla v programu Indesign, saj je že bila naložena skupaj z Adobovim programom. Številkam sem zaradi boljše preglednosti dodelila velikost 50 pik, godovnim imenom pa 15 pik. Na naslovni strani je velikost črk 80 pik, tako da se že od daleč lahko vidi, kakšna je vsebina izdelka.

TEDEN	PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA	NEDELJA
49		1 Marijan	2 Blanka	3 Franc	4 Barbara	5 Savo	6 Miklavž
50	7 Ambrož	8 Marija	9 Valerija	10 Smiljan	11 Danijel	12 Aljoša	13 Lucija
51	14 Dušan	15 Kristina	16 Albina	17 Lazar	18 Teo	19 Urban	20 Julij
52	21 Tomaž	22 Mitja	23 Viktorija	24 Eva	25 Božič	26 Dan samostojnosti	27 Janez
53	28 Živko	29 David	30 Evgen	31 Silvester			

Slika 28: Prikaz pisave Nyala

Vir: Lasten

3.9 Obdelava in priprava gradiva

Priprava fotografij

Profesionalne in visoko kvalitetne fotografije, ki bi jih radi uporabili na grafični tiskovini, ki jo oblikujemo, lahko dobimo tudi na spletu. Na spletnih straneh lahko takšne fotografije kupimo ali pa jih prenesemo popolnoma brezplačno (nekaj primerov spletnih strani s plačljivimi fotografijami: www.shutterstock.com, <http://www.photocase.com>, nekaj primerov spletnih

strani z brezplačnimi fotografijami: <http://www.dreamstime.com>, <http://www.photogen.com>, <http://www.adigitaldreamer.com/gallery/index.php>).

Fotografije v spletnih knjižnicah so shranjene v formatih jpeg ali tiff, v RGB barvnem sistemu, in so v ločljivosti nad 1000 pikslov.

Za koledar sem izbrala fotografije delfinov. Brezplačno sem jih prenesla s spletne knjižnice. Fotografije imajo ločljivost nad 1000 pikslov. Ker za tisk potrebujem ločljivost slik 300 dpi, sem morala najprej ugotoviti njihovo največjo možno velikost pri ločljivosti 300 dpi

(https://www.google.si/webhp?sourceid=chrome-instant&rlz=1C1MDNE_slSI553SI553&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=delfin).

Ločljivost izbranih fotografij:

Naslovna slika: 1024 x 768 pikslov (največja možna natisnjena velikost: 19,33 x 27,09 cm)

Januar: 1024 x 768 pikslov (največja možna natisnjena velikost: 17,34 x 13 cm)

Februar: 1680 x 1050 pikslov (največja možna natisnjena velikost: 59,27 x 37,04 cm)

Marec: 2040 x 1442 pikslov (največja možna natisnjena velikost: 71,97 x 50,87 cm)

April: 3840 x 2400 pikslov (največja možna natisnjena velikost: 135,47 x 84,67 cm)

Maj: 1920 x 1080 pikslov (največja možna natisnjena velikost: 67,73 x 38,1 cm)

Junij: 1024 x 768 pikslov (največja možna natisnjena velikost: 13 x 8,03 cm)

Julij: 2560 x 1600 pikslov (največja možna natisnjena velikost: 90,31 x 49,67 cm)

Avgust: 1600 x 1200 pikslov (največja možna natisnjena velikost: 56,44 x 35,77 cm)

September: 1920 x 1200 pikslov (največja možna natisnjena velikost: 67,73 x 37,68 cm)

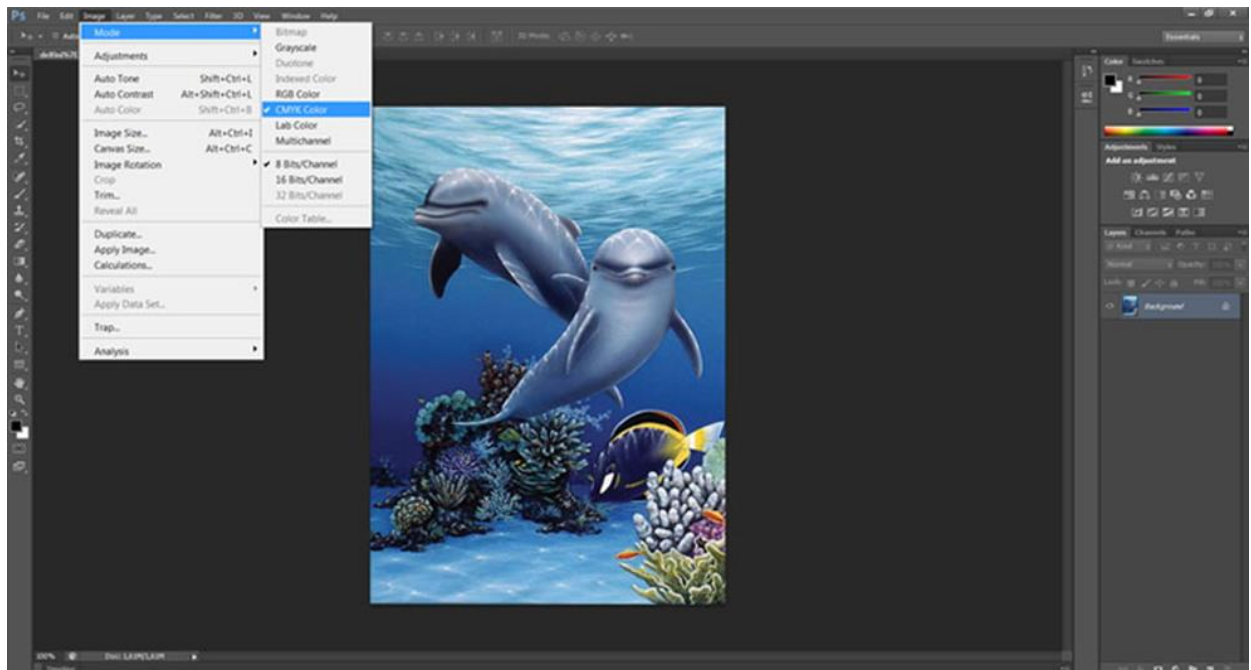
Oktober: 1920 x 1080 pikslov (največja možna natisnjena velikost: 67,73 x 36,62 cm)

November: 1600 x 1000 pikslov (največja možna natisnjena velikost: 56,44 x 35,28 cm)

December: 1600 x 1000 pikslov (največja možna natisnjena velikost: 56,44 x 35,28 cm)

Osnovni koraki za pripravo fotografij v formatu JPEG za tisk:

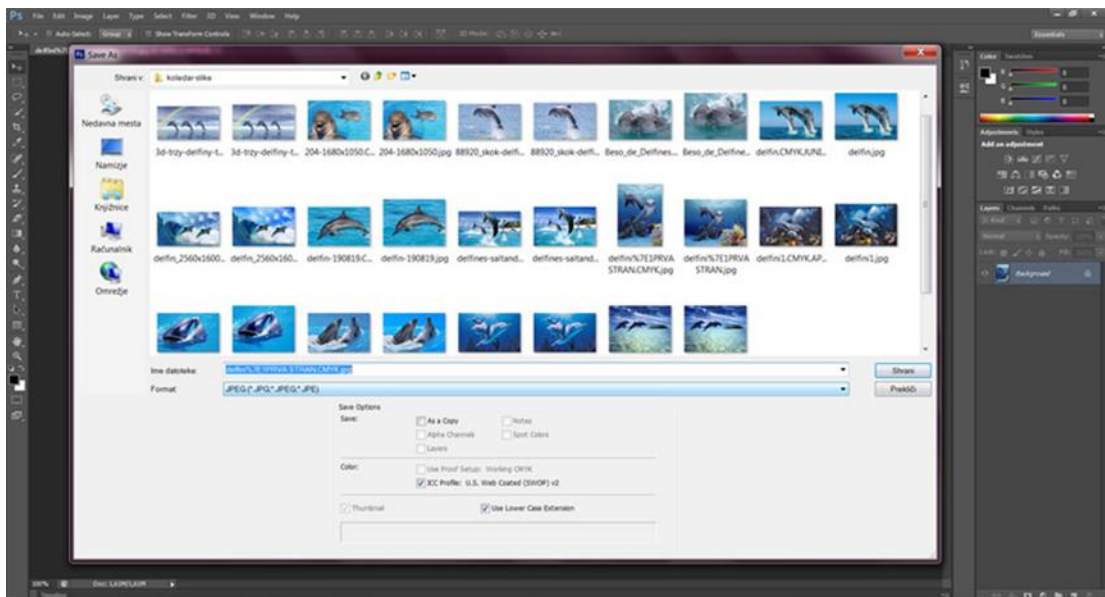
- ko fotografijo v formatu JPEG prenesemo na trdi disk računalnika, najprej preverimo velikost fotografije pri ločljivosti 300 dpi za tisk
- fotografijam naredimo barvno korekcijo
- fotografijo iz barvnega modela RGB spremenimo v barvni prostor CMYK za tisk

Slika 29: Pretvorba barvnega sistema RGB v barvni sistem CMYK za tisk

Vir: Lasten

- fotografijam naredimo zelene izreze
- fotografijo shranimo v določeno mapo in v primeren format za shranjevanje bitnih slik (JPEG)

Slika 30: Shranjevanje fotografij

Vir: Lasten

Ko so fotografije obdelane in pripravljene za tisk, jih je potrebno shraniti na notranji disk računalnika ter arhivirati na različne druge medije, kot so cd, dvd, usb ključek, zunanji disk ter tudi na splet, kot nam to omogoča npr. Dropbox.

Izbor fotografij za posamezni mesec (prevzeto iz strani
<https://www.google.si/search?q=delfin&cad=h>):

JANUAR

FEBRUAR

MAREC

APRIL

MAJ

JUNI

JULIJ

AVGUST

SEPTEMBER

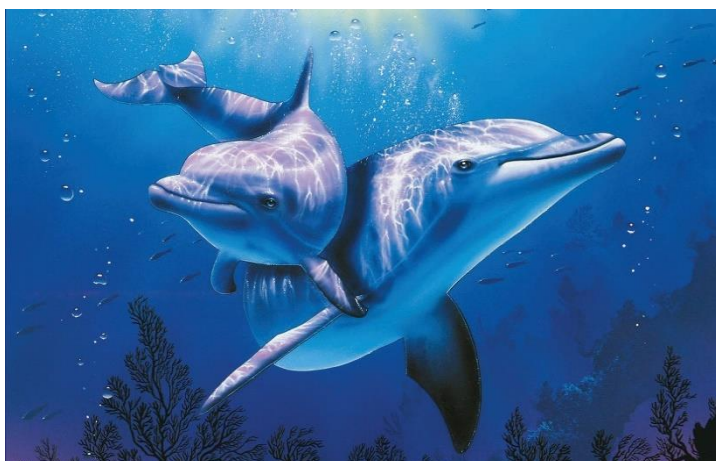
OKTOBER

NOVEMBER

DECEMBER

3.10 Izbira materiala

Papir

Papir nastane iz stisnjene lesne pulpe, bombaža ali recikliranega papirja. Njegovo težo merimo v gramih na kvadratni meter. Med seboj se razlikuje v gramaturi, barvi, teksturi in dodelavi.

Opisujemo ga z naslednjimi značilnostmi:

- teža
- debelina
- tekstura
- moč
- prosojnost
- svetlost
- barva

(Dabner, Calvert, Casey, 2011, str. 138, 139).

Papir ločimo po gramaturi na:

- papir (80 g/m^2) uporabljamo ga v vsakdanjem življenju
- karton (nad 150 g/m^2) uporabljamo za embalažo, pri izdelavi knjig in pisarniškega materiala
- lepenko (nad 450 g/m^2) uporabljamo za izdelavo varovane embalaže in v gradbeništvu za mavčne plošče

Glede na gramaturo poznamo:

- pisarniški papir (80 g/m^2)
- časopisni papir (45 g/m^2)
- ovojni papir (50 g/m^2)
- karton za tiskanje fotografij (260 g/m^2)
- papir za revije ($70\text{--}90 \text{ g/m}^2$)
- lepenka za podlogo na delovni mizi (600 g/m^2)
- valovita lepenka (300 g/m^2)

(<http://www.scribd.com/doc/23205577/PAPIR-lastnosti#scribd>).

Lastnosti papirja, ki vplivajo na intenzivnost tiskarske barve:

- mat (uporabljamo ga za tisk besedila) v knjigah in časopisih, saj ko se črnilo dotakne mat papirja, se ta vsrka in daje občutek brez leska, torej je nelesketajoč papir)
- saten (je med mat papirjem in sijajnim papirjem. Daje malo manj intenzivno barvo kot sijajni papir ter nima lesketajoče se površine)
- sijaj (je lesketajoč papir, ki se uporablja za modne fotografije v revijah; barve so močnejše in intenzivnejše)

(Dabner, Calvert, Casey, 2011, str. 138, 139).

Dodelave in premazi se nanašajo zaradi zaščite natisnjenega črnila.

Poznamo:

- lak (nanaša se s tiskarskim strojem; lahko je mat, satenast, sijajen ali obarvan, če dodamo pigment)
- UV-premaz (so naneseni kot tekočina, ki se pod UV-svetlobo strdijo; lahko so mat ali sijajni, nanašajo se natančno preko posameznih delov strani)
- premazi na vodni osnovi (so mat, satenasti ali sijajni; so relativno dragi in se nanašajo na koncu tiska, zato jih lahko nanesemo na celotno površino, na posamezne dele pa ne)
- laminati (so plasti plastične folije ali tekočin, ki se vežejo na papir in ga zaščitijo)

(Dabner, Calvert, Casey, 2011, str. 139).

Naslovno stran in vse notranje strani koledarja sem natisnila na premazni papir Garda gloss (sijajni) gramature 135g/m^2 . Za to vrsto papirja sem se odločila zaradi njegove kvalitete, lahkotnosti, ker se nanj lepo tiska, in ker je cenovno dostopen.

Za zadnjo stran pa sem izbrala papir Gardamat gramature 300g/m^2 , ki ga uvrščamo med kartonast papir. Za ta papir sem se odločila zaradi zaščite notranjih strani.

Za vezavo sem izbrala spiralo, ki je bele barve in nam omogoča listanje ter trganje posameznih listov.

3.11 Dodelava

Tehnološka operacija v dodelavi je delo, kjer predmete oblikujemo, sestavljamo in razstavljamo. Sestavljena je iz več delovnih operacij, s katerimi pripravimo predmete za delo

ali stroje za obratovanje. Tehnološke operacije so razdeljene v zaporedju, kjer na koncu dobimo izdelek. Izvajajo se lahko ročno ali strojno (Kumar, 2008, str. 355–356).

Dodelava tiskovin:

- rezanje
- izrezovanje
- žlebljenje
- zgibanje
- perforiranje
- luknjanje
- lepljenje
- šivanje
- plastificiranje
- izsekovanje
- numeriranje
- lakiranje

(http://www.mrgrafik.si/?lang=&option=content&podrocje=1&content_id=10&stran=Dejavnost).

Pri dodelavi so bile uporabljene tiste delovne operacije, ki jih uporabljajo pri večini koledarjev.

Rezanje

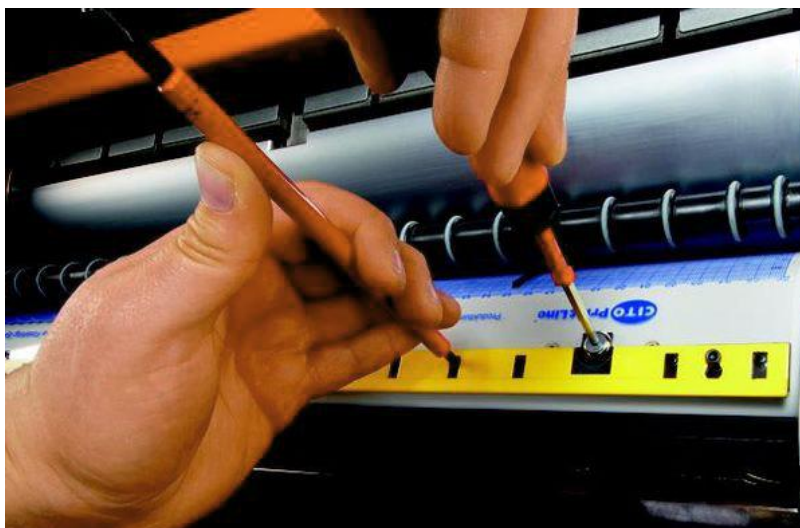
Tiskovni material obrezujemo pred tiskanjem na tiskarskih strojih ter po tisku zaradi zahtev pri dodelavi tako, da zvitke papirja ali papir v polah razrežemo v manjše zvitke ali pole, kar sem morala narediti tudi pri svojem koledarju (Kumar, 2008, str. 356).

Luknjanje

Je tehnološka operacija, s katero v tiskovnem materialu izrežemo zaporedje enakih lukenj in s tem povečamo uporabno vrednost grafičnega izdelka (Kumar, 2008, str. 372).

Na zgornjem delu koledarja imamo luknjice, ki so štirioglate oblike. Namenjene so spiralni vezavi. Od zgornjega roba so oddaljene 4 mm.

Celoten izdelek bo zvezan s kovinsko belo spiralo in bo imel luknjico za obešanje, ki bo na zgornji strani koledarja in bo od roba oddaljena 1 cm.

Slika 31: Luknjanje tiskovine

Vir: <http://www.graficar.si/index.php/novice/novice-po-kategorijah/62-dodelava/504-Direktno%20izsekovanje%20in%20luknjanje%20z%20%C2%BBRSP%20Easy%C2%AB>

3.12 Priprava za tisk

Datoteko za tisk pripravimo v formatu PDF.

Preden datoteko pripravimo, moramo preveriti, ali imamo vse fotografije pripravljene v CMYK barvnem prostoru in ali imajo ločljivost 300 dpi za tisk. Datoteki moramo nastaviti dodatek za porezavo.

V programu Adobe Indesign, v katerem sem postavila prelom koledarja, sem preverila barvne prostore fotografij, ločljivost fotografij, dodala dodatek za porezavo ter pripravila datoteko PDF za tisk. Vsak mesec je bil svoja datoteka, za primer, če bi bilo s kakšno datoteko slučajno kaj narobe, da bi lahko popravljala samo to stran, ne celotnega preloma.

3.13 Tisk

Tisk je postopek v tiskarstvu, pri katerem gre za mehansko razmnoževanje slik in besedil.

Tiskarske tehnike

Tiskarske tehnike omogočajo izdelavo odtisa, za katerega potrebujemo tiskarski stroj, tiskovno formo, tiskovni material in tiskarske barve (Kipphan, 2001, str. 52–60).

Tiskarski stroj

Tiskarski stroj je sistem, v katerem se združijo tiskovna forma, tiskovni material in tiskarska barva. Konstrukcija tiskarskega stroja je odvisna od tehnike tiska ali od tiskovne forme in od tega, kako prenaša tiskarsko barvo s tiskovne forme na tiskovni material (Kumar, 2008, str. 280, Kipphan, 2001, str. 52–60).

Tiskovna forma

Tiskovna forma je grafična predloga, s katere se besedila in slike na tiskarskem stroju prenesejo na tiskovni material. Na tiskovni formi so tiskovne površine, na katere se nanaša tiskarska barva, in netiskovne površine, na katerih ni tiskarske barve. Za različne tehnike tiska uporabljamo različne tiskovne forme (Kumar, 2008, str. 280–300, Dabner, Calvert, Casey, 2011, str. 126, Novak, 1997, str. 10).

Tiskovni material

Tiskovni materiali so odvisni od tiskarske tehnike. V ofset tisku se večinoma uporabljajo premazni in nepremazni papirji od 35 g/m² do 350 g/m² (Aull, 1997, str. 10–45).

Tiskarska barva

V ofset tisku se uporabljajo štiri osnovne barve, ki tvorijo barvni sistem CMYK (cian, magenta, rumena, črna). Z njimi dobimo najrazličnejše odtenke. Z mešanjem osnovnih barv ne moremo dobiti zahtevnejših barv, kot sta zlata in srebrna barva tako, da v teh primerih uporabljamo posebej zmešane tiskarske barve (Dabner, Calvert, Casey, 2011, str. 127–128, Kumar, 2008, str. 280–300, Aull, 1997, str. 19).

Ločimo več vrst tiska:

- neposredni tisk
- posredni tisk
- visoki tisk

- globoki tisk
- ploski tisk
- suhi ploski tisk
- mokri ploski tisk
- prepustni tisk
- ofset tisk
- digitalni tisk

(<http://sl.wikipedia.org/wiki/Tisk>).

Ofset tisk

Pri ofset tisku tiskamo posredno preko dveh valjev. Prvi valj s posebno matrico motiv prenese na drugi valj, drugi valj nato motiv prenese na kakršno koli podlago. Pomembno vlogo pri tem tisku imata voda in barva. Je visoko kakovostni tisk, saj je pri najzahtevnejših tiskovinah zelo velika ločljivost. Uporablja se ga za tiskanje večjih naklad, saj je še vedno ugodnejši, če tiskamo večje količine (<http://www.etikete-atr.com/offset-tisk/p021/808/1/9803/2021/Offset-tisk.html>).

Digitalni tisk

Digitalni tisk se uporablja za poskusne odtise ali za tisk celotne naklade. Besedila in slike se računalniško obdelajo ter se izdela elektronska montaža končnih strani. Računalniško obdelane strani se izpišejo direktno na elektro-fotografske valje. Primerni so za tiskanje kakovostnih tiskovin v manjših nakladah – do 500 kosov (Možina, 2003, str. 87).

Za tisk koledarja sem izbrala digitalni tisk, ker bom tiskala manjšo količino izvodov (3). Strani bodo natisnjene enostransko.

4 ZAKLJUČEK

V okviru diplomske naloge sem zasnovala, oblikovala in izdelala pokončni 12-listni stenski koledar, ki ima prvo naslovno stran, dvanajst strani z vsakim mesecem na svoji strani ter zadnjo stran, ki je podložni karton.

V začetku pisanja diplomske naloge sem si zadala, da želim kar najbolje predstaviti vrste in oblike koledarjev, ki jih danes uporabljamo, kar mislim, da mi je uspelo, saj sem prikazala, kakšne velikosti so ter čemu vse služijo. Uporabila sem strokovno literaturo, iz katere sem izvedela veliko novih informacij.

Koledar je oblikovan tako, da je zaradi velikosti in preglednosti berljiv že z daljše razdalje ter tako služi svojemu namenu. Zaradi prijetnih fotografij pa lahko služi tudi kot okras na steni. Pri vsakem dnevu je tudi dovolj prostora za označevanje pomembnih dogodkov. Najlažja mi je bila priprava fotografij, medtem ko mi je malo več časa vzelo oblikovanje vzorčne strani. Zamudno je bilo tudi vpisovanje godovnih imen, ampak ker sem koledar z veseljem oblikovala, mi to ni predstavljalo večjih težav. Če bi morala izdelati podoben koledar, bi se ga lotila na povsem enak način, saj mislim, da sem že tega izdelala na profesionalen način v vseh pogledih.

Ugotovila sem tudi, da moja uvodna predpostavka, da koledarja ne moremo postaviti in oblikovati brez znanja programov, kot so Photoshop, Indesign in Illustrator, drži.

5 LITERATURA IN VIRI

5.1 Literatura

1. Aull, M. (1997). *Tehnologija tiska*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.
2. Corrigan, J. (1995). *Računalniška grafika*. Nova Gorica: Flamingo Trade, d. o. o.
3. Dabner, D., Calvert, S., Casey, A. (2011). *Grafično oblikovanje: Priročnik za grafične oblikovalce tiskanih, digitalni in večpredstavnih medijev*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.
4. Kipphan, H. (2001). *Handbook of print media*. New York: Springer.
5. Kumar, M. (2008). *Tehnologija grafičnih procesov*. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.
6. Možina, K. (2003). *Knjižna tipografija*. Ljubljana: Naravoslovnotehniška fakulteta.
7. Slavec, D. (1998). *Oblikovanje z računalnikom: Likovna teorija, Tipografsko oblikovanje in Kompozicija*. Ljubljana: Much.
8. Štrancar, M. (2009). *Illustrator in osnove vektorske grafike*. Ljubljana: Štrancar.com.

5.2 Spletni viri

1. <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html> 2.12.2014
2. <http://sl.wikipedia.org/wiki/Koledar> 8.12.2014
3. http://sl.wikipedia.org/wiki/Rimski_koledar 8.12.2014
4. http://sl.wikipedia.org/wiki/Primo%C5%BE_Trubar 8.12.2014
5. http://sl.wikipedia.org/wiki/Gregorijanski_koledar, 10.12.2014
6. <http://www.presek.si/14/826-Pavletic.pdf> 10.12.2014
7. <http://katoliska-cerkev.si/cerkveno-leto> 19.12.2014
8. http://sl.wikipedia.org/wiki/Cerkveno_leto 19.12.2014
9. https://www.google.si/webhp?sourceid=chrome-instant&rlz=1C1MDNE_slSI553SI553&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=prvi%20koledar%20ali%20prve%20pratike 19.12.2014
10. <http://www.izdelava-strani.info/dolocitev-ciljne-skupine/> 3.2.2015
11. http://www.egradiva.net/moduli/racunalnisko_oblikovanje/34_lastnosti_pisave/03_datoteka.html 3.2.2015

12. <http://sl.wikipedia.org/wiki/Tisk> 8.2.2015
13. <http://www.etikete-atri.com/offset-tisk/p021/808/1/9803/2021/Offset-tisk.html> 8.2.2015
14. http://www.s-sers.mb.edus.si/gradiva/rac/moduli/racunalnisko_oblikovanje/03_kompozicija/02_datoteka.html 8.2.2015
15. <http://www2.grafika.ntf.uni-lj.si/uploads/media/FormatiSlik.pdf>, 12.3.2015
16. http://www.mrgrafik.si/?lang=&option=content&podrocje=1&content_id=10&stran=Dejavnost 15.3.2015
17. <http://www.scribd.com/doc/23205577/PAPIR-lastnosti#scribd> 19.3.2015

6 PRILOGE

PRILOGA 1: PROJEKTNA DOKUMENTACIJA

PRILOGA 2: SLIKOVNI MATERIAL STENSKEGA KOLEDARJA DELFIN

PRILOGA 1: PROJEKTNA DOKUMENTACIJA

1 OPIS PROJEKTA

Projekt: Izdelava 12-listnega stenskega koledarja

Predlagatelj: Tampex tisk

Predmet projekta: Stenski koledar

Kupec: Barbara Kvar

Začetek projekta: 1. 12. 2014

Konec projekta: 2. 12. 2014

Proračun projekta: 200 €

Človeški viri: oblikovalec, tiskar

2. UVOD

Naročnik – Tampex tisk, je izrazil željo za izdelavo stenskega koledarja (12-listnega).

3. NAROČILO

Dne 1. 12. 2014 je s strani Tampex tisk prišlo naročilo za izdelavo 12-listnega stenskega koledarja.

Želje naročnika:

- izbira primernih fotografij
- izdelava in oblikovanje stenskega koledarja
- priprava za tisk

4. PREDRAČUN IN POGODBA

Ko sem prejela naročilo, sem morala pripraviti predračun in pogodbo.

Predračun:

- oblikovalec
- tiskar
- potni stroški za pripravo izdelka
- čas za izdelavo koledarja

5. ORGANIZACIJA IN NAČRTOVANJE

Oblikovanje izdelka: Barbara Kvar

Naloge:

- izbira fotografij
- priprava dokumenta za izdelavo koledarja
- izdelava in oblikovanje koledarja
- priprava izdelka za tisk

Tehnični del projekta

Vsebina projekta: Izdelava 12-listnega stenskega koledarja

Obseg projekta: Majhen

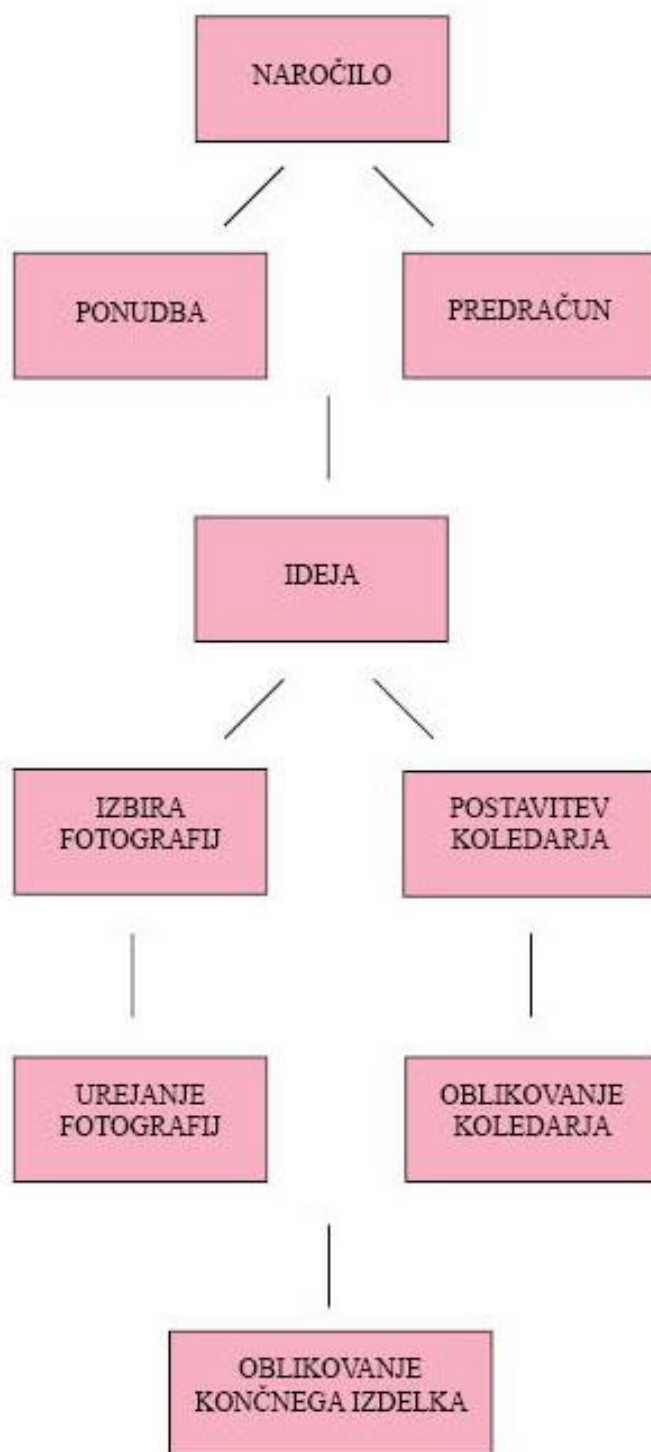
Predpostavke projekta: Koledar mora biti všečen na pogled in funkcionalen

Vplivi na okolje: jih ni

Smo že izvedli podoben projekt: NE

Opis izbrane tehnologije

- računalnik
- programi za izdelavo izdelka
- tiskarski stroj

7. FINANČNI NAČRT

Naslov projekt: Izdelava 12-listnega stenskega koledarja

Projekt financira: podjetje Tampex tisk

Stroški priprave fotografij

Izvajalec: Barbara Kvar

Priprava fotografij – delovna ura 10 €

Čas potreben za izvedbo 1 ura SKUPAJ: 10 €

Stroški oblikovanja koledarja

Izvajalec: Barbara Kvar

Oblikovanje koledarja – delovna ura 20 €

Čas potreben za izvedbo 2 uri SKUPAJ: 40 €

Stroški priprave za tisk

Izvajalec: Barbara Kvar

Priprava za tisk - delovna ura 20 €

Čas potreben za izvedbo 1 ura SKUPAJ: 20 €

Skupni stroški **70 €**

AKTIVNOST	URE					
	1	2	3	4	5	6
NAROČILO						
PONUDBA						
PREDRAČUN						
IDEJA						
IZBIRA IN UREJANJE FOTOGRAFIJ						
OBLIKOVANJE KOLEDARJA						
PRIPRAVA ZA TISK						

9. PODATKI O PROJEKTU

Osnovni podatki

Naziv projekta: Izdelava 12-listnega stenskega koledarja

Naročnik: Tampex tisk

Naziv in opis izdelka ali storitve: Izdelava 12-listnega stenskega koledarja

Vrsta projekta: Interni

Velikost projekta: Majhen projekt

Ciljna skupina

Ciljna skupina so ljudje vseh starosti, ki so ljubitelji morja in morskih živali (delfinov).

Proračun projekta

Trajanje projekta: za izdelavo bo potreben 1 dan

Prihodek projekta: 50 €

Investicija: 100 €

Stroški projekta : 50 €

Roki projekta

Začetek projekta: 1. 12. 2014

Konec projekta: 15. 12. 2014

Projektni tim

Grafično oblikovanje: Barbara Kvar

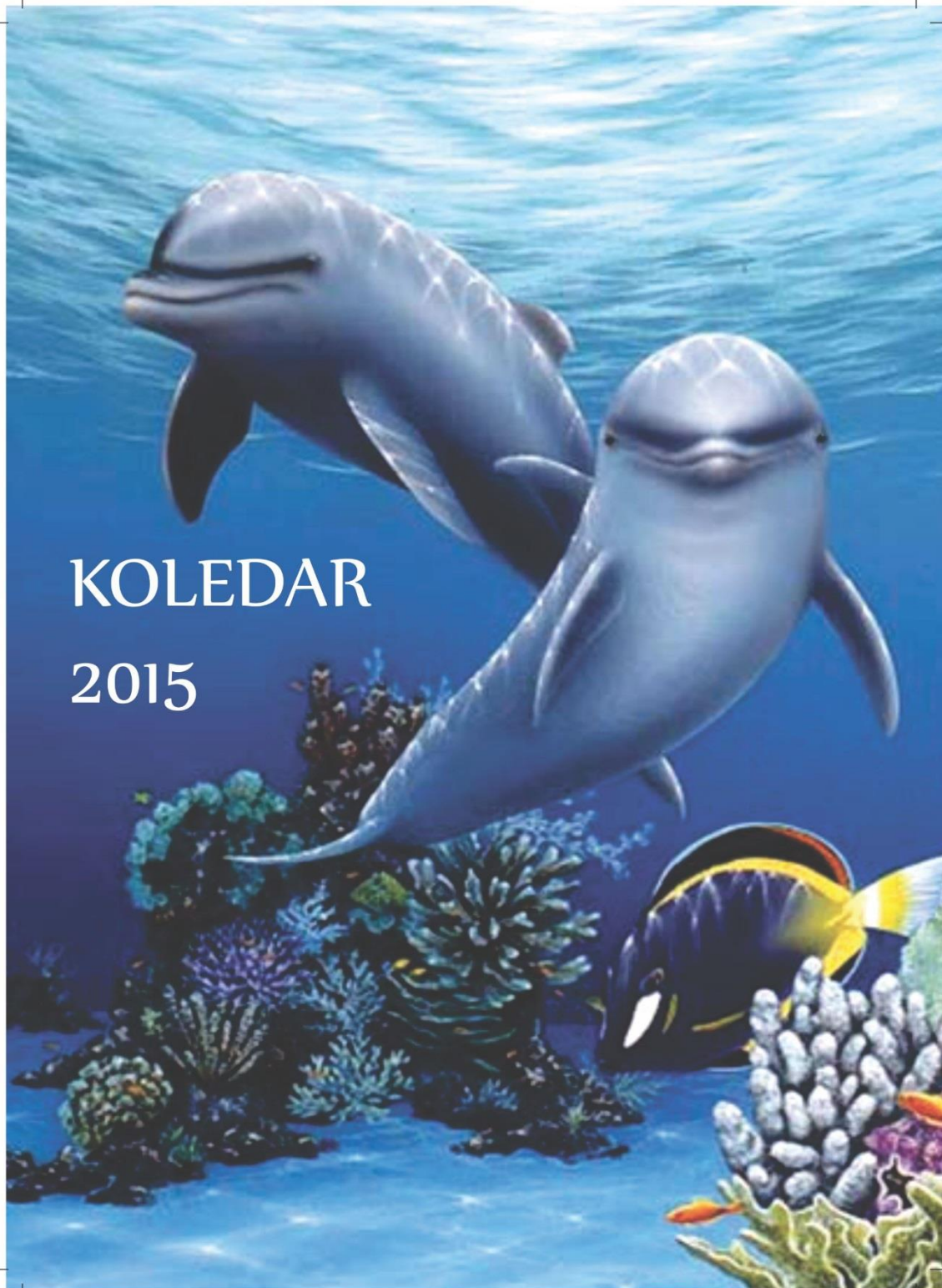
Priprava za tisk: Barbara Kvar

Tiskanje: Tampex tisk, s. p.

Omejitev projekta

Časovna omejitev: 15. 12. 2014

Finančna omejitev: 200 €

Slika 1: Naslovnica koledarja

Vir: Lasten

TEDEN	PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA	NEDELJA
1				1 Novo leto	2 Gregor	3 Genovefa	4 Angela
2	5 Simeon	6 Sveti trije kralji	7 Zdravko	8 Severin	9 Julijan	10 Viljem	11 Pavlin
3	12 Tatjana	13 Veronika	14 Srečko	15 Lovro	16 Marcel	17 Anton	18 Marjetka
4	19 Pija	20 Boštjan	21 Neža	22 Vinko	23 Rajko	24 Frančišek	25 Darko
5	26 Pavla	27 Janez	28 Tomaž	29 Valerij	30 Martina	31 Janez	

Slika 2: Januar 2015

Vir: Lasten

TEDEN	PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA	NEDELJA
5							1 Ignac
6	2 Svečnica	^o 3 Blaž	4 Andrej	5 Agata	6 Dora	7 Egidij	8 Prešernov dan
7	9 Polona	10 Viljem	11 Marija	[☾] 12 Damijan	13 Katarina	14 Valentin	15 Jurka
8	16 Julijan	17 Pust	18 Pepelnica	[●] 19 Julijan	20 Leon	21 Peter	22 Marjeta
9	23 Marta	24 Matija	[☾] 25 Sergij	26 Andrej	27 Gabrijel	28 Roman	

Slika 3: Februar 2015

Vir: Lasten

TEDEN	PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA	NEDELJA
9							1 Albin
10	2 Janja	3 Marin	4 Kazimir	^o 5 Olivija	6 Nika	7 Tomaž	8 Janez, Dan žena
11	9 Frančiška	10 40 mučenikov	11 Krištof	12 Gregor	[☾] 13 Kristina	14 Matilda	15 Klemen
12	16 Hilarij	17 Jerica	18 Edvard	19 Jožef	[●] 20 Srečko	21 Benedikt	22 Vasilij
13	23/30 Jože/Bogo	24/31 Gabrijel/ Benjamin	25 Minka, Materinski dan	26 Maksima	[☾] 27 Rupert	28 Janez	29 Ciril

Slika 4: Marec 2015

Vir: Lasten

TEDEN	PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA	NEDELJA
14			1 Hugo	2 Franc	3 Veliki petek	○ 4 Izidor	5 Velika noč
15	6 Velikonočni ponedeljek	7 Darko	8 Albert	9 Tomaž	10 Domen	11 Leon	☾ 12 Lazar
16	13 Ida	14 Valerij	15 Helena	16 Bernarda	17 Cvetna	● 18 Konrad	19 Leon
17	20 Teo	21 Anzelm	22 Leonida	23 Vojko	24 Fidel	☾ 25 Marko	26 Marcelin
18	27 Dan boja proti okupatorju	28 Pavel	29 Robert	30 Katarina			

Slika 5: April 2015

Vir: Lasten

TEDEN	PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA	NEDELJA
18					1 Praznik dela	2 Boris	3 Alenksander
19	◊ 4 Florjan	5 Angel	6 Janez	7 Stanko	8 Viktor	9 Gregor	10 Izidor
20	☾ 11 Žiga	12 Pankracij	13 Servacij	14 Vnebovhod	15 Zofka	16 Janez	17 Jošt
21	● 18 Erik	19 Ivo	20 Bernard	21 Feliks	22 Milan	23 Socerb	24 Binkošti
22	☾ 25 Gregor	26 Zdenko	27 Alozij	28 Avguštin	29 Maksim	30 Ivana	31 Angela

Slika 6: Maj 2015

Vir: Lasten

TEDEN	PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA	NEDELJA
23	1 Fortunat	○ 2 Marcelin	3 Pavla	4 Sv. Rešnje telo	5 Valerij	6 Norbert	7 Robert
24	8 Viljem	☾ 9 Primož	10 Marjeta	11 Srečko	12 Janez	13 Anton	14 Vasilij
25	15 Vid	● 16 Beno	17 Dolfe	18 Marko	19 Nazarij	20 Silverij	21 Alojz
26	22 Ahac	23 Jožev	☾ 24 Janez	25 Dan državnosti	26 Stojan	27 Ema	28 Hotimir
27	29 Peter	30 Emilija					

Slika 7: Junij 2015

Vir: Lasten

TEDEN	PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA	NEDELJA
27			1 Bogoslav	○ 2 Marija	3 Irenej	4 Urh	5 Anton
28	6 Bogomila	7 Ciril	☾ 8 Špela	9 Veronika	10 Ljubica	11 Olga	12 Mohor
29	13 Evgen	14 Franc	15 Vladimir	● 16 Marija	17 Aleš	18 Miroslav	19 Vincenc
30	20 Marjeta	21 Danilo	22 Majda	23 Branislav	☾ 24 Kristina	25 Jakob	26 Ana
31	27 Sergij	28 Zmago	29 Marta	30 Julita	31 Ignac		

Slika 8: Julij 2015

Vir: Lasten

TEDEN	PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA	NEDELJA
31						1 Peter	2 Alfonz
32	3 Lidija	4 Dominik	5 Marija	6 Ljubo	7 Kajetan	8 Miran	9 Janez
33	10 Lovrenc	11 Suzana	12 Klara	13 Lilijana	14 Demetrij	15 Marijino vnebovzetje	16 Rok
34	17 Pavel	18 Helena	19 Ljudevit	20 Bernard	21 Ivana	22 Timotej	23 Filip
35	24/31 Jernej/Rajko	25 Ludvik	26 Viktor	27 Jože	28 Avguštin	29 Janez	30 Roza

Slika 9: Avgust 2015

Vir: Lasten

TEDEN	PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA	NEDELJA
36		1 Tilen	2 Štefan	3 Dora	4 Zlatka	5 Lovrenc	6 Sara
37	7 Marko	8 Marija	9 Peter	10 Nikola	11 Milan	12 Gvido	13 Filip
38	14 Rasto	15 Dolores	16 Ljudomila	17 Frančiška	18 Irena	19 Suzana	20 Svetlana
39	21 Matej	22 Mavricij	23 Slavojko	24 Nada	25 Gojmir	26 Justina	27 Kozma
40	28 Venčeslav	29 Mihael	30 Sonja				

Slika 10: September 2015

Vir: Lasten

TEDEN	PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA	NEDELJA
40				1 Julija	2 Bogo	3 Terezija	4 Franc
41	5 Marcel	6 Vera	7 Marko	8 Brigita	9 Abraham	10 Danijel	11 Milan
42	12 Maks	13 Edvard	14 Veselko	15 Terezija	16 Gal	17 Ignac	18 Luka
43	19 Etbin	20 Irena	21 Urška	22 Berta	23 Severin	24 Rafael	25 Darija
44	26 Lucijan	27 Sabina	28 Simon	29 Ida	30 Marcel	31 Dan reformacije	

Slika 11: Oktober 2015

Vir: Lasten

TEDEN	PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA	NEDELJA
44							1 Dan spomina na mrtve
45	2 Dušan	 3 Silva	4 Drago	5 Zaharija	6 Lenart	7 Ernest	8 Bogdan
46	9 Darko	10 Andrej	 11 Martin	12 Emil	13 Stanislav	14 Nikolaj	15 Polde
47	16 Jerica	17 Gregor	18 Roman	 19 Elizabeta	20 Srečko	21 Marija	22 Cilka
48	23/30 Klemen/Andrej	24 Janez	 25 Katarina	26 Konrad	27 Virgil	28 Jakob	29 Nina

Slika 12: November 2015

Vir: Lasten

TEDEN	PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA	NEDELJA
49		1 Marijan	2 Blanka	☾ 3 Franc	4 Barbara	5 Savo	6 Miklavž
50	7 Ambrož	8 Marija	9 Valerija	10 Smiljan	● 11 Danijel	12 Aljoša	13 Lucija
51	14 Dušan	15 Kristina	16 Albina	17 Lazar	☾ 18 Teo	19 Urban	20 Julij
52	21 Tomaž	22 Mitja	23 Viktorija	24 Eva	○ 25 Božič	26 Dan samostojnosti	27 Janez
53	28 Živko	29 David	30 Evgen	31 Silvester			

Slika 13: December 2015

Vir: Lasten